

tussen Duin & Dijk

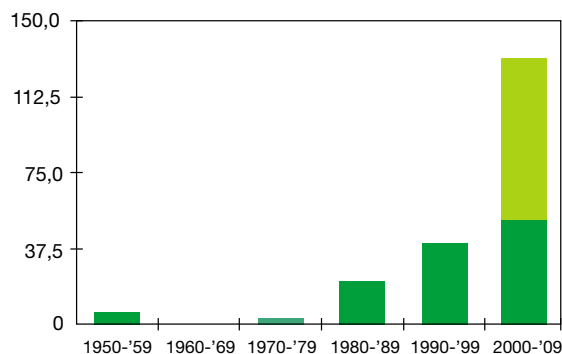
Natuur in Noord-Holland. Jaargang 9 2 ● 2010

Egels op Texel

● Egel. Foto: Bert Pijs.

● **Figuur 1:** Overzicht van aantal geregistreerde egelwaarnemingen op Texel. Lichtgroen is het aantal meldingen uit 2009, het 'Jaar van de Egel'.

● **Figuur 2 (rechts):** Overzicht van alle locaties op Texel waar een egel is gezien. Rood zijn de waarnemingen voor 2000, groen de waarnemingen uit 2000-2008 en blauw de waarnemingen uit 2009.

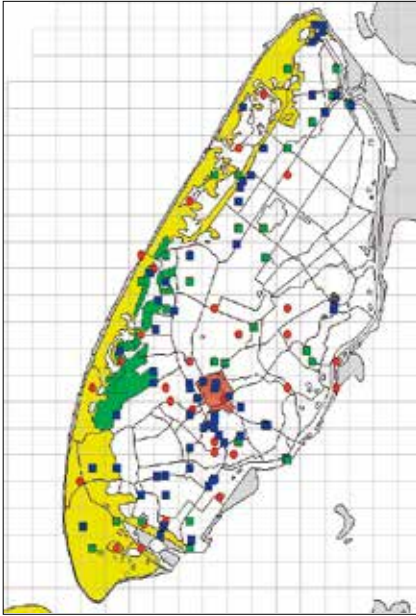
Omdat egels in de schemering al actief zijn en bovendien vaak als verkeersslachtoffer gevonden worden, zou je denken dat hun voorkomen overal goed bekend is. Dat is niet zo en dit geldt ook voor Texel. In 2009 zijn in het 'Jaar van de Egel' voor het eerst veel waarnemingen doorgegeven waardoor de verspreiding op het eiland nu beter bekend is.

Het is onduidelijk sinds wanneer de egel voorkomt op Texel. IJsseling en Scheygrond (1950) vermelden dat de egel al rond 1900 van Texel bekend is, echter zonder aan te geven waarop die bewering was gebaseerd. Behalve op Texel en Langeoog komt de egel van nature nergens op Waddeneilanden voor, maar in de loop van de tijd zijn egels op vrijwel alle Waddeneilanden uitgezet (Van Laar, 1981). De vraag is dan ook of hij op Texel al vóór 1900 is uitgezet of dat hij hier al voorkwam toen Texel nog in verbinding stond met het vaste land. Drijver vermeldt in 1934 'en passant' de aanwezigheid op Texel, wederom zonder enig detail. De eerste geregistreerde waarnemingen dateren uit 1955-1956 en zijn afkomstig van Vincent van Laar. Hij meldt egels uit Den Burg en de duin- en bosranden nabij De Koog (Van Laar 1960).

Na de melding uit de midden jaren vijftig duurde het tot 1970 voordat er weer een melding werd geregistreerd (Zoogdierdatabank). In dertig jaar tijd worden vervolgens slechts 65 waarnemingen vermeld. In 1996 rapporteerde de provincie dat er 31 waarnemingen bekend zijn, de meeste afkomstig uit de omgeving van Den Burg, De Koog en Oosterend (Anonymus 1996). Levende egels die worden waargenomen, hielden zich met name op in bossen, boomsingels, wegbermen en graslanden. Gedurende een uitgebreid veldonderzoek in 1995 is niet in de duinen gekeken. Bovendien wordt vermeld, dat bijna 60% van de meldingen betrekking heeft op verkeersslachtoffers.

In de jaren zeventig zijn maar drie waarnemingen opgetekend en later ingevoerd in de landelijke zoogdierdatabank. In de jaren tachtig

werden twintig waarnemingen geregistreerd. Misschien dankzij het uitkomen van de Atlas van de Nederlandse Zoogdieren (Broekhuizen *et al.*, 1992) worden in de jaren negentig twee keer zoveel (40) waarnemingen doorgegeven. Door de komst van internet is het aantal doorgegeven waarnemingen in de 21^e eeuw opgelopen tot 128. De Zoogdierverseniging heeft daaraan bijgedragen door het jaar 2009 uit te roepen tot 'Jaar van de egel' en mensen te motiveren hun egelwaarnemingen door te geven. Zo verscheen in de Texelse Courant een oproep. Dat deze campagne aansloeg op Texel blijkt uit de sterke toename van het aantal waarnemingen. In 2009 werden 77 waarnemingen doorgegeven, beduidend meer dan de 51 in de negen jaar daarvoor. Begin 2010 kwamen bovendien nog enkele waarnemingen uit 2009 binnen.

● Egel in het Texelse duingebied. Foto: Richard Witte.

Het toegenomen aantal waarnemingen op Texel (zie figuur 1) betekent niet dat de egel hier is toegenomen. De landelijke trend geeft aan, dat er bijna half zoveel egels zijn als halverwege de jaren negentig met een significante afname in de periode 1994-2008. Het gaat zo slecht met de egel in Nederland dat deze op de Rode Lijst van bedreigde zoogdieren zouden moeten komen. De waarnemingen op Texel zijn zo beperkt dat ze alleen een beeld geven van de verspreiding, maar absoluut niet van de aantalsontwikkeling.

Egels leven in gebieden met voldoende ondergroei en een niet te drassige bodem, waar ze in het donker jagen op kevers, rupsen, slakken, regenwormen, kleine zoogdieren en amfibieën. Ook eten ze wel eieren, vruchten en paddenstoelen. De egel blijkt op Texel vooral voor te komen in de duinen en in de zuidelijk helft van het eiland (figuur 2). In de grootschalige Polder Eijerland en Polder Het Noorden, in het noordoosten van Texel komt de egel veel minder voor. Egels voelen zich meer thuis in kleinschalige

cultuurlandschappen dan in grootschalige agrarische landschappen. In de genoemde polders lijkt gebrek aan dekking een rol te spelen. De egel wordt in deze polders alleen aangetroffen in de omgeving van woonhuizen met tuinen en boerderijen met beboste erven. Hier vinden ze voldoende schuil- en overwinteringsplekken. Het gebied tussen Oosterend en Den Burg lijkt geschikt, zoals bijvoorbeeld het dorp De Waal met zijn Bomendijk. Vermoedelijk is de egel hier wel aanwezig, maar dat wordt voornamelijk nog niet ondersteund door waarnemingen. De Waddendijk is niet erg geschikt voor egels en hier zal de soort dan ook vermoedelijk niet voorkomen. Samenvattend: Het huidige verspreidingsbeeld van de egel is zeker niet compleet en komt meer overeen met de plaatsen die regelmatig worden bezocht door natuurvrienden dan met de werkelijke verspreiding van de soort.

Nieuwe waarnemingen blijven welkom! U kunt ze doorgeven via www.texel.waarneming.nl of www.telmee.nl of www.zoogdieratlas.nl

Richard Witte
Zoogdierverseniging
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
richard.witte@zoogdierverseniging.nl

Literatuur

- ANONYMUS, 1996. Flora en fauna van Texel. De huidige situatie en de ontwikkelingen sinds 1985 in de polders en op het oude land. Provincie Noord-Holland, afdeling Onderzoek en Informatie, Dienst Ruimte en Groen.
- BROEKHUIZEN, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk, J.G.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Stichting Uitgeverij KKNV.
- DRIJVER, J., 1934. Texel Het Vogeleiland. Amsterdam.
- IJSSELING, M.A. & A. Scheygrond, 1950. De zoogdieren van Nederland. Zutphen.
- LAAR, V. van, 1960. De zoogdieren van Texel. De Levende Natuur 63: 88-95.
- LAAR, V. van, 1981. The Wadden Sea as a zoo-geographical barrier to the dispersal of terrestrial mammals: In C.J. Smit et al. (ed.), Terrestrial and freshwater fauna of the Wadden Sea area, 231-266. Report 10 of the Wadden Sea Workgroup. Stichting Veth tot Steun aan Waddenonderzoek, Leiden